

Комар В. М.

*аспірант кафедри акушерства і гінекології № 3
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Ковалюк Т. В.

*кандидат медичних наук, доцент кафедри акушерства і гінекології № 3
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Олешко В. Ф.

*кандидат медичних наук, асистент кафедри акушерства і гінекології № 3
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Бенюк В. О.

*доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри акушерства і гінекології № 3
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Бенюк С. В.

*кандидат медичних наук, доцент, кафедра акушерства і гінекології № 3
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

**«ЗМІШАНА» ФОРМА НАВЧАННЯ – СУЧАСНА АДАПТАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ**

Висвітлено питання використання «змішаної» форми навчання як сучасної педагогічної технології підготовки медичних кадрів в умовах військових дій в Україні. «Змішана» форма навчання визначена як процес взаємодії учасників освітнього процесу, що об'єднує традиційні та дистанційні форми навчання, які відбуваються як аудиторно, так і позааудиторно, у синхронному та асинхронному форматах, із активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Описано функції та принципи змішаного навчання, а також наведено методи та засоби його організації. Визначено переваги та недоліки цього підходу. Досвід використання змішаного навчання у вищих медичних закладах вказує, що ця технологія демонструє значні перспективи не тільки під

час воєнного стану, а й має всі можливості стати постійним елементом освітнього процесу.

Ключові слова: «змішана» форма навчання, освітній процес, студенти, заклади вищої медичної освіти, воєнний стан.

Особливістю підготовки медичних кадрів є необхідність особистої присутності студентів як в аудиторіях, так і на клінічних базах. Це обумовлено тим, що більшість професійних компетентностей майбутніх лікарів неможливо сформувані в умовах дистанційного навчання. Протягом перших трьох років студенти медичних факультетів засвоюють базові знання, після чого, на подальших етапах навчання, вони опановують клінічні дисципліни, які включають як обов'язкові, так і вибіркові курси, що дозволяє в повній мірі опанувати медичні спеціальності, а також отримати необхідний набір практичних навичок і вмінь. Одним із важливих компонентів освітньої програми є дисципліна «Акушерство та гінекологія», в рамках якої майбутні лікарі отримують не лише теоретичну, але й практичну підготовку.

Разом із тим, сучасні виклики змушують шукати нові підходи до організації навчання майбутніх медиків. Актуальним було і залишається забезпечення якісного освітнього процесу в закладах вищої освіти у сфері охорони здоров'я, спочатку на фоні пандемії COVID-19, а зараз – на фоні повномасштабного російського вторгнення [1].

Перший виклик був подоланий під час пандемії COVID-19, коли керівництво і співробітники Національного медичного університету імені О.О. Богомольця у найкоротші терміни адаптувались до нових умов. Завдяки досвіду дистанційного навчання, який напрацьовувався за час пандемії COVID-19 з початком повномасштабної військової агресії викладачі і студенти змогли швидко перейти на онлайн-формат навчання, використовуючи різноманітні платформи для ефективної організації освітнього процесу[3].

Безумовно, продовження навчального процесу, навіть під час війни, є втіленням права громадянина на отримання вищої освіти. Після звільнення Київської області від російських загарбників, основною формою навчання в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця є очна, хоча дистанційна та змішана форми не втрачають своєї актуальності [2].

Співробітники кафедри акушерства і гінекології № 3 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця трактують «змішану» форму навчання як спрямований процес взаємодії між учасниками освітнього процесу, що поєднує традиційні та дистанційні методики [4]. Дана взаємодія відбувається як в аудиторіях, так і поза їх межами, в режимі реального часу та з можливістю відкладеного доступу, використовуючи новітні технології. Для викладачів кафедри

ключовими в обранні даної моделі навчання стали принципи гнучкості та адаптивності, які дозволяють враховувати індивідуальні особливості студентів, варіювати зміст та темп навчання, а також використовувати різні підходи до навчання. Важливим аспектом є також мобільність, яка забезпечує можливість навчання у зручний час і в будь-якому місці.

«Змішана» форма навчання в нашому закладі стала привабливою для здобувачів вищої освіти завдяки можливості одночасного використання як традиційних навчальних ресурсів (підручників, посібників, наочних матеріалів, симуляційного обладнання, роздаткових матеріалів та технічних засобів), так і інноваційних технологій. Студенти отримали доступ до електронних підручників, різноманітних баз даних (мультимедійних ресурсів, відеохостингів, електронних каталогів наукових публікацій), а також до інформаційно-пошукових систем, навчальних програм, мережевих сервісів та додатків. Останні включають інструменти для візуалізації інформації (майндмепінг, інфографіка, сторітелінг, скрайбінг) і платформи для спільної роботи. Особливо важливими під час змішаного навчання є симуляційні тренінги, завдяки яким, студенти можуть набути необхідних практичних навичок у акушерському та гінекологічному обстеженні, а також у наданні допомоги під час пологів і в ранньому післяпологовому періоді [4].

Сьогодні на кафедрі акушерства і гінекології № 3 впроваджено «змішану» форму навчання, яка поєднує традиційні методи з інтерактивними. Співробітники кафедри в роботі зі студентами використовують відеолекції, відеоконференції та кейс-методи. Також, враховуючи численні побажання студентів, під час практичних занять використовуються вебквести, «круглі столи» і «мозкові штурми», що дозволяє створити динамічне та інтерактивне навчальне середовище. Теоретичний обсяг матеріалу студенти відпрацьовують в дистанційному форматі, практичних навичок набувають завдяки роботі з фантомами в аудиторних умовах [5]. Під час воєнного стану на кафедрі створено симуляційний кабінет для відпрацювання навичок з лапароскопічної хірургії. Для студентів регулярно проводяться майстер-класи та тренінги, що дає змогу здобувачам вищої медичної освіти отримувати не лише теоретичні та базові практичні навички, алей й опанувувати сучасні методики хірургічного мистецтва.

На кафедрі активно працює студентський науковий гурток, який продовжував своє функціонування і під час пандемії COVID-19, і під час активних бойових дій в Київській області в дистанційному форматі. На сьогодні засідання гуртка відбуваються як в очному (майстер-класи, тренінги), так і в дистанційному форматах, що дає змогу поглибити знання студентів з дисципліни. Кожне засідання гуртка присвячено

актуальним питанням в акушерсько-гінекологічній практиці, передбачає доповіді студентів та відпрацювання практичних навичок.

Незважаючи на ряд суттєвих переваг, «змішана» форма навчання має свої недоліки, зокрема залежність від технічних засобів, недостатню комп'ютерну грамотність учасників і значні витрати на підготовку матеріалів для освітньої платформи.

Вплив війни на можливості навчання в закладах вищої освіти є потужним і має довготривалі наслідки як для окремих осіб, так і для суспільства в цілому. Освітній процес, що базується на «змішаній» формі навчання, дозволяє здобувачам вищої медичної освіти отримувати гідний рівень знань навіть в умовах перебування в укриттях під час повітряних тривог і не переривається у вітчизняних та іноземних громадян, які в зв'язку з військовими діями були змушені покинути країну, та, незважаючи на життєві обставини, продовжують навчатися в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця [6].

Отже, впровадження «змішаної» форми навчання в нашому закладі вищої медичної освіти на період дії воєнного стану в Україні в значній мірі забезпечує продовження повноцінного освітнього процесу, удосконалення розвитку дистанційної форми навчання та дає перспективи для подальшого застосування та підвищення ефективності під час підготовки майбутніх лікарів.

Література:

1. Закон України "Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" No 2102-IX (2022). <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/219987.html>

2. Закон України "Про вищу освіту". (ВР). (2014, 1 липня). *Відомості Верховної Ради*, (37–38), 2004.

3. Nalyvaiko O., Vakulenko A., Zemlin U. Features of forced quarantine distance learning. *Scientific Notes of the Pedagogical Department*, 2020. 1(47), 78–87. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2020-47-09>

4. Staker H., Horn M. B. Classifying K-12 Blended Learning. Innosight Institute. 2012. <https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2013/04/Classifying-K-12-blended-learning.pdf>

5. Коротун О. В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. 3(28), 117–129. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1251&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=itv_o_2016_3_11

6. Олійник В. В., Касьян С. П., Ляхоцька Л. Л., Бондаренко Л. В. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної

освіти : підручник. (В. В. Олійник ред.). ДВНЗ "Ун-т менедж. освіти". 2019. https://lib.iitta.gov.ua/718812/1/%D0%97%D0%9D%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%92%D0%98%D0%94%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF_24_06_2019%20%282%29.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-434-7-9>

Лимар Л. В.

*кандидат психологічних наук, доцент,
директор Навчально-наукового центру неперервної професійної освіти
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ: ОГЛЯД

У сучасній післядипломній медичній освіті широкого поширення набувають сучасні інноваційні технології навчання, серед яких – симуляційне навчання, гейміфікація, онлайн-платформи, тощо. Симуляційне навчання та технології віртуальної (VR) і доповненої реальності (AR) стали важливими складовими процесу післядипломної підготовки у світі. Ці технології забезпечують ефективний підхід до відпрацювання медичних навичок у контрольованих умовах, що значно підвищує безпеку пацієнтів та якість надання медичних послуг.

Симуляційне навчання дозволяє лікарям та здобувачам відпрацьовувати клінічні маніпуляції без ризику для пацієнтів, використовуючи манекени різних рівнів складності, симуляційні центри та операційні. Важливою складовою цього методу є можливість багаторазового повторення процедур, що підвищує впевненість та майстерність лікарів. Окрім цього, симуляційне навчання допомагає розвивати командну роботу та критичне мислення в умовах наближених до реальних клінічних ситуацій [6].

Віртуальна реальність (VR) надає лікарям можливість зануритися у тривимірні моделі людського тіла для проведення хірургічних тренувань або діагностичних процедур. Це дозволяє багаторазово відпрацьовувати складні операції, уникати ризиків і вдосконалювати техніку виконання медичних втручань. Доповнена реальність (AR) також активно використовується у медичній практиці, дозволяючи лікарям отримувати візуалізацію анатомічних структур чи діагностичних даних